
EBA/GL/2024/06

2024. gada 6. jūnijs

Pamatnostādnes

par minimālajām prasībām aktīviem piesaistītu žetonu emitentu
pārvaldības sistēmas izveidošanai

Atbilstība un ziņošanas prasības

Šo pamatnostādņu statuss

1. Šis dokuments ietver pamatnostādnes, kas izdotas saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1093/2010¹ 16. pantu. Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1093/2010 16. panta 3. punktu kompetentajām iestādēm, kuras definētas Regulas (ES) 2023/1114 3. panta 1. punkta 35) apakšpunkta a) punktā un uz kurām attiecas šīs pamatnostādnes, un finanšu iestādēm ir jādara viss iespējamais, lai tās ievērotu.
2. Pamatnostādnēs ir izklāstīts EBI viedoklis par atbilstošām uzraudzības praksēm Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmā jeb par to, kā Savienības tiesību akti jāpiemēro konkrētā jomā. Kompetentajām iestādēm, kuras definētas Regulas (ES) Nr. 1093/2010 4. panta 2. punktā un uz kurām attiecas šīs pamatnostādnes, tās jāievēro, iekļaujot šīs pamatnostādnes attiecīgi savā praksē (piemēram, veicot grozījumus savā tiesiskajā regulējumā vai uzraudzības procesos), tostarp gadījumos, kad pamatnostādnes ir paredzētas galvenokārt finanšu iestādēm.

Ziņošanas prasības

3. Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1093/2010 16. panta 3. punktu kompetentajām iestādēm līdz 20.11.2024 jāpaziņo EBI, ka tās ievēro vai paredz ievērot šīs pamatnostādnes, vai arī jānorāda to neievērošanas iemesli. Ja attiecīgajā termiņā šāds paziņojums nebūs saņemts, EBI uzskatīs, ka kompetentās iestādes šīs pamatnostādnes neievēro. Paziņojumi jānosūta, iesniedzot EBI tīmekļa vietnē pieejamo veidlapu ar norādi "EBA/GL/2024/06". Personām, kas iesniedz paziņojumus, ir jābūt pilnvarotām to pārstāvēto kompetento iestāžu vārdā ziņot par prasību izpildi. Par visām izmaiņām atbilstības statusā arī ir jāziņo EBI.
4. Paziņojumi tiks publicēti EBI tīmekļa vietnē saskaņā ar 16. panta 3. punktu.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regula (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Banku iestādi), groza Lēmumu Nr. 716/2009/EK un atceļ Komisijas Lēmumu 2009/78/EK (OV L 331, 15.12.2010., 12. lpp.).

Priekšmets, darbības joma un definīcijas

Priekšmets

5. Šajās pamatnostādņēs saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 34. panta 13. punktu ir precizētas minimālās prasības aktīviem piesaistītu žetonu emitentu pārvaldības sistēmas izveidošanai, galvenokārt attiecībā uz risku uzraudzības instrumentiem, darbības² nepārtrauktības plāniem, iekšējās kontroles mehānismu un auditu, tostarp obligāto dokumentācijas minimumu, kas jāizmanto, veicot auditu.

Piemērošanas joma

6. Šīs pamatnostādnes tiek piemērotas atļaujas piešķiršanas brīdī un pastāvīgi kompetentajām iestādēm, kā noteikts Regulas (ES) 2023/1114 3. panta 1. punkta 35. apakšpunkta a) punktā, un ART emitentiem.
7. Pamatnostādnes attiecas uz visiem ART emitentiem neatkarīgi no to valdes struktūras.
8. Jebkura atsauce uz vadības struktūru ietver arī ART emitentus, kuri ir juridiskas personas, ko pārvalda viena fiziska persona.
9. ART emitentiem jāievēro un kompetentajām iestādēm jānodrošina, ka ART emitenti ievēro šīs pamatnostādnes, tostarp attiecīgā gadījumā grupas līmenī.

Adresāti

10. Šīs pamatnostādnes ir adresētas kompetentajām iestādēm, kā definēts Regulas (ES) Nr. 2023/1114 3. panta 1. punkta 35. apakšpunkta a) punktā.
11. Šīs pamatnostādnes ir adresētas arī ART emitentiem, kā definēts Regulas (ES) 2023/1114 3. panta 1. punkta 10. apakšpunktā, un ART emitentiem, kā definēts minētās regulas 3. panta 1. punkta 6. apakšpunktā. Ja ART emitents ir kredītiestāde, tai ir jāievēro I sadaļas, V sadaļas 12., 12.1., 12.2., 12.3. iedaļas, kā arī VI sadaļas un VII sadaļas prasības saistībā ar Direktīvā 2013/36/ES un EBI pamatnostādņēs par iekšējo pārvaldību noteiktajām prasībām³.

² Visām atsaucēm uz riskiem šajās pamatnostādņēs jāietver visi riski, kuriem ART emitenti ir vai var tikt pakļauti, tostarp nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riski.

³ [Pamatnostādnes par iekšējo pārvaldību saskaņā ar Direktīvu 2013/36/ES](#)

Definīcijas

12. Ja vien nav norādīts citādi, termini, kas izmantoti un definēti Regulā (ES) 2023/1114, Direktīvā 2014/65/ES, EBI pamatnostādnēs par ieguldījumu brokeru sabiedrību iekšējās pārvaldības pasākumiem saskaņā ar ieguldījumu brokeru sabiedrību direktīvu (*IFD*)⁴ un Regulā (ES) 2022/2554, šajās pamatnostādnēs ir tāda pati nozīme. Papildus minētajam šajās pamatnostādnēs piemēro šādas definīcijas:

Darbības noturība	ir ART emitenta spēja nodrošināt kritiski svarīgas vai nozīmīgas funkcijas traucējumu gadījumā.
Grupa	ir grupa, kas definēta Direktīvas 2013/34/ES 2. panta 11. punktā ⁵ .
Operacionālais risks	ir operacionālais risks, kā noteikts Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 52. apakšpunktā.
Vadības struktūra, kas veic uzraudzības funkciju,	ir, ja tāda izveidota, vadības struktūra, kas īsteno vadības lēmumu pieņemšanas pārraudzību un uzraudzību.
Vadības struktūra, kas veic vadības funkciju,	ir vadības struktūra, kas pilda ART emitenta efektīvas vadības funkcijas un ietver personas, kuras vada tā uzņēmējdarbību.

Īstenošana

Piemērošanas datums

13. Šīs pamatnostādnes piemēro no 20.12.2024.

⁴ [Pamatnostādnes par iekšējo pārvaldību saskaņā ar Direktīvu \(ES\) 2019/2034](#)

⁵ [Direktīva 2013/34/ES par noteiktu veidu uzņēmumu gada finanšu pārskatiem, konsolidētajiem finanšu pārskatiem un saistītiem ziņojumiem](#)

Pamatnostādnes

I sadaļa. Samērīguma principa piemērošana

14. Piemērojot un īstenojot šīs pamatnostādnes, ART emitentiem un kompetentajām iestādēm jāņem vērā proporcionalitātes princips, lai nodrošinātu, ka pārvaldības pasākumi atbilst ART emitenta un grupas individuālajam riska profilam attiecīgā gadījumā proporcionāli tās lielumam un iekšējai organizācijai, kas ir atbilstīga tās uzņēmējdarbības modelim, ir piemērota tās darbību būtībai, apjomam un sarežģītībai un ir pietiekama, lai efektīvi sasniegtu attiecīgo regulatīvo prasību un noteikumu mērķus.

15. Lai piemērotu proporcionalitātes principu un nodrošinātu Regulas (ES) 2023/1114 pārvaldības prasību pienācīgu īstenošanu, kā sīkāk precizēts šajās pamatnostādnēs, ART emitentiem un kompetentajām iestādēm jāņem vērā šādi kritēriji:
 - a. ART emitenta apjoms bilances kopsummas izteiksmē;
 - b. ART emitenta juridiskais statuss;
 - c. vai ART emitents ir iekļauts biržas sarakstā;
 - d. aktīviem piesaistīta žetona klasificēšana par nozīmīgu vai nenozīmīgu saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 43. un 44. pantu, 56. un 57. pantu;
 - e. emitēto ART specifika, apjoms un skaits;
 - f. vai emitētie ART tiek pielaisti tirdzniecībai;
 - g. konsensa mehānisms, ko izmanto, lai emitētu un apstiprinātu ART;
 - h. uzņēmējdarbības raksturs un sarežģītība;
 - i. atļauto darbību veids un sniegtie pakalpojumi;
 - j. vai tiek veiktas pārrobežu darbības un kāds ir operāciju apjoms katrā jurisdikcijā;
 - k. aktīvu rezerves lielums;
 - l. to aktīvu veids un sarežģītība, uz kuriem atsaucas žetons;
 - m. vai ART turētāji ir vai nav mazumtirgotāji;
 - n. pakalpojumu sniedzēju, kas ir trešās personas, izmantošana;

- o. izmantotie izplatīšanas kanāli, tostarp tie, kurus nodrošina pakalpojumu sniedzēji, kas ir trešās personas; un
 - p. esošās informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) sistēmas, tostarp darbības nepārtrauktības pasākumi un trešo personu, kas sniedz IKT pakalpojumus, izmantošana, kā minēts Regulas (ES) 2023/1114 34. panta 5. punkta pirmās daļas h) apakšpunktā.
16. ART emitentiem, kurus pārvalda viena fiziska persona, jāievieš alternatīvi pasākumi, kas nodrošina šādu emitentu pareizu un piesardzīgu pārvaldību un pienācīgu pārvaldības pasākumu apsveršanu, tostarp, nodrošinot pienācīgas pārbaudes un līdzsvaru lēmumu pieņemšanā.

II sadaļa. Vadības struktūras loma un sastāvs

1. Vadības struktūras loma un pienākumi

17. Saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 34. pantu ART emitenta vadības struktūrai ir jādefinē, jāuzrauga un jāatbild par tādas pareizas pārvaldības kārtības īstenošanu, kas nodrošina emitenta un ART turētāju efektīvu un piesardzīgu pārvaldību, tostarp pienākumu nošķiršanu un interešu konfliktu identificēšanu, novēršanu un pārvaldību ART emitentā saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 32. pantu.
18. Vadības struktūras pienākumi ir skaidri jādefinē, attiecīgā gadījumā nošķirot vadības (izpildu) funkcijas pienākumus no uzraudzības (neizpildu) funkcijas pienākumiem. Vadības struktūras pienākumi un uzdevumi jāietver rakstveida dokumentā, un vadības struktūrai tie ir pienācīgi jāapstiprina. Visiem vadības struktūras locekļiem jābūt pilnībā informētiem par vadības struktūras elementiem un pienākumiem un attiecīgā gadījumā arī par uzdevumu sadali starp dažādām vadības struktūras funkcijām.
19. Attiecīgā gadījumā vadības struktūrai, kas pilda uzraudzības funkcijas, un vadības struktūrai, kas pilda vadības funkcijas, ir efektīvi jāmijiedarbojas. Abām funkcijām vienai otru jānodrošina ar pietiekamu informāciju, lai tās varētu pildīt savus uzdevumus. Lai nodrošinātu pienācīgus pārbaudes pasākumus un līdzsvaru, vadības struktūras lēmumu pieņemšanu nevajadzētu atstāt viena locekļa vai šaura locekļu loka kompetencē.
20. Vadības struktūras pienākumos jāiekļauj vismaz šādu darbību noteikšana, apstiprināšana un īstenošanas pārraudzība:
- a. emitenta vispārējā darbības stratēģija un galvenās politikas jomas spēkā esošās tiesiskās un regulējošās sistēmas ietvaros, ņemot vērā emitenta ilgtermiņa finanšu intereses un maksātspēju, kā arī ART turētāju intereses;

- b. Regulas (ES) 2023/1114 34. panta 5. punktā noteiktā politika; šādai politikai jāatbilst emitenta vēlmei uzņemties risku un riska tolerancei, kā arī ART emitenta klientu, kuriem ART tiks piedāvāti, un to potenciālo turētāju īpašībām un vajadzībām;
- c. emitenta organizācija ART emitēšanai, norādot darbiniekiem nepieciešamās prasmes, zināšanas un pieredzi, kā arī nepieciešamos resursus;
- d. vispārējā riska stratēģija, emitenta vēlme uzņemties risku un tā riska pārvaldības sistēma, tostarp atbilstoša politika un procedūras, ņemot vērā makroekonomisko vidi un uzņēmējdarbības ciklu un precizējot vadības struktūras iesaistīšanos riska pārvaldības jautājumos;
- e. atbilstoša un efektīva iekšējās kontroles sistēma, tostarp riska pārvaldības sistēma un labi funkcionējoši iekšējās kontroles mehānismi, lai nodrošinātu atbilstību piemērojamām regulatīvajām prasībām, tostarp attiecībā uz aktīvu rezervju pārvaldību;
- f. atalgojuma politika nozīmīgu ART emitentiem, kas atbilst Regulas (ES) 2023/1114⁶ 45. panta 1. punktam;
- g. politika un procedūras interešu konfliktu identificēšanai, novēršanai, pārvaldībai un atklāšanai saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 32. pantu⁷;
- h. pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt, ka vadības struktūras individuālie un kolektīvie piemērotības novērtējumi tiek veikti efektīvi, ka vadības struktūras sastāvs ir atbilstošs un ka vadības struktūra efektīvi pilda savas funkcijas;
- i. riska kultūra saskaņā ar IV sadaļas 7. iedaļu, kas attiecas uz ART emitenta rīcību saistībā ar riska apzināšanos un riska uzņemšanos;
- j. korporatīvā kultūra un vērtības saskaņā ar IV sadaļas 8. iedaļu, kas veicina atbildīgu un ētisku rīcību, tostarp rīcības kodekss vai cits līdzīgs instruments;
- k. mehānismi ar mērķi nodrošināt grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas sistēmu integritāti, tostarp finanšu un darbības kontroles pasākumi un tiesību aktu un attiecīgo standartu ievērošana.

21. Izveidojot, apstiprinot un pārbaudot 20. punktā uzskaitīto aspektu īstenošanu, vadības struktūrai jānodrošina, ka uzņēmējdarbības modelī un pārvaldības pasākumos tiek ņemti vērā visi riski, kuriem ART emitents ir vai varētu būt pakļauts, un riski, ko tie rada vai varētu radīt citiem un vidi. Šajā nolūkā ART emitentiem jāņem vērā arī visi attiecīgie riska faktori, tostarp vides, sociālie un pārvaldības riska faktori (VSP), un jāņem vērā klimata un cita ietekme uz vidi,

⁶ Sk. RTS par pārvaldības kārtības minimālo saturu attiecībā uz nozīmīgu ART emitentu atalgojuma politiku saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 45. panta 7. punkta a) apakšpunktu.

⁷ Sk. RTS par interešu konfliktu saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 32. panta 5. punktu.

ko rada konsensa iegūšanas un validācijas mehānismu enerģijas patēriņš. Citi vērā ņemami VSP riska faktori ir juridiskie riski līgumtiesību vai darba tiesību jomā, riski, kas saistīti ar iespējamiem civiltiesību pārkāpumiem, vai citi VSP riska faktori, kas var ietekmēt valsti, kurā atrodas pakalpojuma sniedzējs, un tā spēju nodrošināt saskaņoto pakalpojumu līmeni.

22. Vadības struktūrai jāpārtrauga informācijas atklāšanas process, īpaši saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 30. pantu, un saziņa ar ārējām ieinteresētajām personām un kompetentajām iestādēm.
23. Visiem vadības struktūras locekļiem jābūt informētiem par ART emitenta vispārējo darbību, finansiālo un riska situāciju, ņemot vērā ekonomisko vidi, kā arī par visiem pieņemtajiem lēmumiem, kuriem ir liela ietekme uz ART emisiju vai citām būtiskām uzņēmējdarbības aktivitātēm.
24. Vadības struktūras loceklis var būt atbildīgs par iekšējās kontroles funkcijas struktūru, kā minēts V sadaļā, ar nosacījumu, ka šim loceklim nav citu uzdevumu, kas apdraudētu viņa veiktās iekšējās kontroles darbības un iekšējās kontroles funkcijas struktūras neatkarību.
25. Vadības struktūrai jāuzrauga, regulāri jāpārskata un jānovērš apzinātās nepilnības attiecībā uz procesu, stratēģiju un politikas jomu īstenošanu saistībā ar šajā sadaļā minētajiem pienākumiem. Pārvaldības sistēma un tās īstenošana regulāri jāpārskata un jāatjaunina, ņemot vērā proporcionalitātes principu, kā sīkāk norādīts I sadaļā. Ja ART emitentu ietekmē būtiskas izmaiņas, būtu jāveic padziļināta pārskatīšana.
26. Ja ART emitenti ir juridiskas personas, kuras pārvalda viena fiziska persona saskaņā ar to dibināšanas noteikumiem un valsts tiesību aktiem, šajās pamatnostādnēs ietvertās atsauces uz vadības struktūru jāuzskata par attiecināmām uz vienu personu, kas ir atbildīga par alternatīvu pasākumu īstenošanu, lai nodrošinātu šādu emitentu pareizu un piesardzīgu vadību un pienācīgu iekšējās pārvaldības noteikumu ievērošanu.

2. Vadības struktūras vadības funkcija

27. Vadības struktūrai kā vadības funkcijas veicējai aktīvi jāiesaistās ART emitenta darbībā un jāpieņem pareizi un pietiekami informēti lēmumi.
28. Vadības struktūrai kā vadības funkcijas veicējai jābūt atbildīgai par vadības struktūras izstrādāto stratēģiju un politikas īstenošanu un regulāri jāapspriež šo stratēģiju un šīs politikas īstenošana un piemērotība ar vadības struktūru kā uzraudzības funkcijas veicēju. Operacionālo īstenošanu var veikt ART emitenta vadība.
29. Vadības struktūras locekļiem kā vadības funkcijas veicējiem konstruktīvi jāizskata un kritiski jāpārskata priekšlikumi, paskaidrojumi un informācija, kas tiek saņemta no darbiniekiem, izdarot slēdzienus un pieņemot lēmumus.

30. Attiecīgā gadījumā vadības struktūrai kā vadības funkcijas veicējai regulāri, savlaicīgi un visaptveroši jāinformē un jāziņo vadības struktūrai kā uzraudzības funkcijas veicējai par visu attiecīgo informāciju, kas nepieciešama tās pienākumu veikšanai, tostarp par riskiem un citām norisēm, kas ietekmē ART emitenta uzņēmējdarbību, piemēram, par būtiskiem lēmumiem attiecībā uz uzņēmējdarbību, tās organizāciju un pamatā esošajām tehnoloģijām, pieņemtajiem riskiem un atbilstību vēlmei uzņemties risku un stratēģijai, NILL-TF riskiem, IKT incidentiem un ziņošanu, būtiskiem operacionālā riska zaudējumiem, likviditāti un aktīvu rezervēm un to pārvaldību.

3. Vadības struktūras uzraudzības funkcija

31. Neskarot pienākumus, kas noteikti saskaņā ar piemērojamiem valsts uzņēmējdarbības tiesību aktiem, vadības struktūrai kā uzraudzības funkcijas veicējai:

- a. jāpārtrauga un jāuzrauga vadības lēmumu pieņemšana un darbības un jānodrošina efektīva vadības struktūras kā vadības funkcijas veicējas uzraudzība, tostarp tās individuālās un kolektīvās darbības uzraudzība un pārbaude un ART emitenta stratēģijas sagatavošana un īstenošana un tās mērķu sasniegšana;
- b. konstruktīvi jāizskata un kritiski jāpārskata priekšlikumi un informācija, ko sniedz vadības struktūras kā vadības funkcijas veicējas locekļi, kā arī tās lēmumi;
- c. jānodrošina un regulāri jāizvērtē ART emitenta iekšējās pārvaldības sistēmas efektivitāte un jāveic atbilstoši pasākumi jebkuru apzināto nepilnību novēršanai;
- d. jāpārtrauga un jāuzrauga, lai ART emitenta stratēģiskie mērķi, organizatoriskā struktūra un riska stratēģija, tā vēlme uzņemties risku un riska pārvaldības sistēma, kā arī citas politikas (piemēram, ieguldījumu politika attiecībā uz aktīvu rezervi) tiktu konsekventi īstenota;
- e. jāuzrauga ART emitenta riska kultūras konsekventa īstenošana;
- f. jāpārtrauga politikas un procedūru īstenošana, atjaunināšana un efektīva piemērošana, lai identificētu, novērstu, pārvaldītu un atklātu interešu konfliktus saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 32. pantu;⁸
- g. jāpārtrauga finanšu informācijas, ziņojumu sniegšanas un iekšējās kontroles sistēmas integritāte, tostarp efektīva un pareiza riska pārvaldības sistēma;
- h. jānodrošina, lai iekšējās kontroles funkciju struktūru vadītāji spētu darboties patstāvīgi un neatkarīgi no pienākuma ziņot citām iekšējām struktūrām, darbības jomām vai vienībām spētu celt trauksmi un attiecīgā gadījumā tiešā veidā brīdināt vadības

⁸ Sk. RTS par interešu konfliktu saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 32. panta 5. punktu.

struktūru kā uzraudzības funkcijas veicēju par to, ka ART emitenti ietekmē vai var ietekmēt nelabvēlīgas riska izmaiņas; un

- i. jānosaka un jāuzrauga iekšējā audita plāna īstenošana.

III sadaļa. Pārvaldības sistēma

4. Organizatoriskā sistēma un struktūra

4.1. Organizatoriskā sistēma

32. ART emitenta vadības struktūrai jānodrošina šim ART emitentam piemērota un pārredzama organizatoriskā un darbības struktūra un rakstveidā noformēts tās apraksts. Struktūrai jāveicina un jāpierāda ART emitenta un attiecīgā gadījumā grupas efektīva un piesardzīga pārvaldība.
33. Vadības struktūrai jānodrošina, ka iekšējās kontroles funkcijām ir atbilstoši finanšu resursi un cilvēkresursi, kā arī pilnvaras savas lomas efektīvai pildīšanai. Atbilstības nodrošināšanas funkcijai jādarbojas vismaz neatkarīgi, tostarp, ievērojot atbilstošu pienākumu nošķiršanu. Ziņošanas kārtībai un pienākumu sadalei jābūt skaidrai, precīzi definētai, saskaņotai, izpildāmai un pienācīgi dokumentētai. Vajadzības gadījumā šī dokumentācija ir jāatjaunina.
34. ART emitenta struktūra nedrīkst kavēt vadības struktūras spēju pārraudzīt un efektīvi pārvaldīt riskus, ar ko emitents vai attiecīgā gadījumā grupa saskaras, kā arī kavēt kompetentās iestādes spēju efektīvi uzraudzīt ART emitentu.
35. Vadības struktūrai jāizvērtē, vai un kā attiecīgā gadījumā būtiskas izmaiņas grupas struktūrā (piemēram, jaunu meitasuzņēmumu izveide, apvienošanās un iegādes, grupas daļu pārdošana vai likvidēšana vai ārējas izmaiņas) ietekmē ART emitenta organizatoriskās sistēmas pareizību. Konstatējot nepilnības, vadības struktūrai nekavējoties jāveic jebkuri nepieciešamie pielāgojumi.

4.2. Zini savu struktūru

36. Vadības struktūrai pilnībā jāpārzina un jāizprot ART emitenta juridiskā, organizatoriskā un darbības struktūra ("zini savu struktūru") un jānodrošina tās atbilstība apstiprinātajai darbības un riska stratēģijai un vēlmei uzņemties risku, kas iekļauta tās riska pārvaldības sistēmā.
37. Vadības struktūrai jānodrošina, lai ART emitenta struktūra un attiecīgā gadījumā struktūras grupas ietvaros ir skaidras, efektīvas un pārredzamas darbiniekiem, akcionāriem, citām iesaistītajām personām un kompetentajai iestādei.

38. Vadības struktūrai jādod ievirze ART emitenta struktūrai, tās izmaiņām un ierobežojumiem un jānodrošina šīs struktūras pamatotība un efektivitāte, neradot lieku vai nepiemērotu sarežģītību.
39. Veidojot šādas struktūras, vadības struktūrai jāizprot tās un to mērķis, kā arī konkrētie ar tām saistītie riski un jānodrošina iekšējās kontroles funkciju struktūru pienācīga iesaiste. Šādas struktūras jāapstiprina un jāuztur tikai tad, ja to mērķis ir skaidri definēts un izprasts un vadības struktūra ir pārliecinājusies par to, ka visi būtiskie riski, tostarp reputācijas riski, ir apzināti, ka visus šos riskus var efektīvi pārvaldīt un par tiem pienācīgi ziņot un ka ir nodrošināta efektīva pārraudzība. Jo sarežģītāka organizatoriskā un darbības struktūra un jo lielāki riski, jo intensīvākai jābūt šīs struktūras pārraudzībai.
40. ART emitentiem, pieņemot lēmumus, jāņem vērā tāda riska novērtējuma rezultāti, kas veikts ar nolūku noteikt, vai šādas struktūras var tikt izmantotas mērķiem, kuri saistīti ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorismu vai citiem finanšu noziegumiem, lai nodrošinātu, ka emitents vai nozare nav pakļauta nopietnam nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma riskam. Šim nolūkam ART emitentiem jāņem vērā vismaz:
- a. tas, cik lielā mērā jurisdikcija, kurā tiks izveidota struktūra, faktiski atbilst ES un starptautiskajiem standartiem par nodokļu pārredzamību, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu un terorisma finansēšanas apkarošanu;
 - b. apjoms, kādā struktūru var izmantot parastiem ekonomiskiem un likumīgiem mērķiem;
 - c. apjoms, kādā struktūru var izmantot patiesā faktiskā īpašnieka identitātes slēpšanai;
 - d. apjoms, kādā pamatojums, kura dēļ iespējama struktūras izveide, rada bažas;
 - e. tas, vai struktūra var apgrūtināt pienācīgu pārraudzību, ko veic ART emitenta vadības struktūra, vai emitenta spēju pārvaldīt attiecīgo risku; un
 - f. tas, vai struktūra rada šķēršļus efektīvai kompetento iestāžu uzraudzībai.
41. Jebkurā gadījumā ART emitentiem nevajadzētu veidot necaurskatāmas vai nevajadzīgi sarežģītas struktūras bez skaidra ekonomiskā pamatojuma vai tiesiska mērķa, ne arī struktūras, par kurām var rasties bažas, ka tās radītas mērķim, kas saistīts ar noziedzīgiem nodarījumiem finanšu jomā.
42. ART emitentiem jādokumentē savi lēmumi un jāspēj tos pamatot kompetentajām iestādēm.
43. Šīs struktūras un darbības, tostarp to atbilstība tiesību aktiem un profesionālajiem standartiem, regulāri jāpārskata. Ja ir izveidota iekšējā audita funkcija, tās pārskatīšana jāveic, izmantojot uz risku balstītu pieeju.

5. Organizatoriskā sistēma grupas kontekstā

44. Attiecīgā gadījumā ART emitentiem jānodrošina, ka pārvaldības kārtība, procesi un mehānismi ir konsekventi un labi integrēti grupas līmenī. Šajā nolūkā ART emitentiem jānodrošina, ka to meitasuzņēmumi, uz kuriem attiecas Regula (ES) 2023/1114, īsteno līdzīgus pasākumus, procesus un mehānismus, lai nodrošinātu stabilus pārvaldības mehānismus grupas mērogā. ART emitenta un tā meitasuzņēmumu, uz kuriem attiecas Regula (ES) 2023/1114, kompetentajām funkcijām savstarpēji jāsadarbojas un attiecīgi jāapmainās ar datiem un informāciju.
45. Kaut arī šīs politikas un dokumentācija var būt iekļauta atsevišķos dokumentos, ART emitentiem jāapsver iespēja tās apvienot vai atsaukties uz tām vienotā pārvaldības sistēmas dokumentā.

6. Ārpakalpojumi⁹

46. Vadības struktūrai jāapstiprina un regulāri jāpārskata un jāatjaunina ART emitenta ārpakalpojumu politika, nodrošinot atbilstīgu izmaiņu savlaicīgu ieviešanu.
47. Ārpakalpojumu izmantošanas politikā jāņem vērā ārpakalpojumu ietekme uz ART emitenta darbību un riskiem, ar ko tas saskaras (piemēram, operacionālajiem riskiem, tostarp juridiskajiem ; reputācijas riskiem un koncentrācijas riskiem).
48. Politikā jāiekļauj ziņošanas un uzraudzības pasākumi, kas jāīsteno no ārpakalpojumu pasākumu sākuma līdz beigām (tostarp uzticamības pārbaudes process un riska novērtējums, pasākumu pārvaldība un uzraudzība, pasākumu izbeigšana, ārkārtas rīcības plāni un izejas stratēģijas).
49. Funkciju nodošana ārpakalpojumā nevar kļūt par pamatu vadības struktūras pienākumu deleģēšanai. ART emitents saglabā pilnu atbildību par visiem ārpakalpojumā nodotajiem pakalpojumiem un darbībām, kā arī izrietošajiem vadības lēmumiem. Līdz ar to ārpakalpojumu politikai skaidri jāapliecina, ka nodošana ārpakalpojumā neatbrīvo ART emitentu no tā pienākumiem un atbildības.
50. Šai politikai jānorāda, ka ārpakalpojumu mehānismi nedrīkst kavēt ART emitenta efektīvu uzraudzību klātienē vai neklātienē un nedrīkst būt pretrunā ne ar vienu uzraudzības ierobežojumu attiecībā uz pakalpojumiem un darbībām. Politikai jāattiecas arī uz ārpakalpojumu nolīgumiem grupas iekšienē un attiecīgā gadījumā jāņem vērā visi īpašie grupas apstākļi.
51. ART emitentiem visos gadījumos ir jā saglabā pietiekami daudz satura, un tie nedrīkst kļūt par "čaulas veidojumiem" vai "pastkastītes uzņēmumiem". Šajā nolūkā tiem ir:

⁹ Šī iedaļa attiecīgā gadījumā jālasa saistībā ar šo pamatnostādņu 12.3. iedaļu. ART emitentiem, ciktāl tās piemērojamas, jāatsaucas uz EBI pamatnostādņēm par ārpakalpojumu izmantošanu, ņemot vērā proporcionalitātes principa piemērošanu.

- a. jāatbilst visiem atļaujas piešķiršanas nosacījumiem, ietverot vadības struktūru, kas efektīvi veic savus pienākumus, kā noteikts šo pamatnostādņu I sadaļā;
- b. jā saglabā skaidra un pārredzama organizatoriskā sistēma un struktūra, kas ļauj tiem nodrošināt atbilstību juridiskajām un regulatīvajām prasībām, kā noteikts 4. iedaļā;
- c. ja iekšējās kontroles funkciju operatīvie uzdevumi tiek nodrošināti ar ārpalpojumiem, jāveic pienācīga uzraudzība un jāspēj pārvaldīt riskus, ko rada kritiski svarīgu vai nozīmīgu funkciju nodošana ārpalpojumā; un
- d. to rīcībā jābūt pietiekamiem resursiem un spējām, lai nodrošinātu atbilstību a)–c) apakšpunktam.

IV sadaļa. Riska kultūra un uzvedība, veicot uzņēmējdarbību

7. Riska kultūra

52. Pareizai, rūpīgai un konsekventai riska kultūrai jābūt efektīvas ART emitentu riska pārvaldības pamatelementam un jānodrošina šiem emitentiem iespēja pieņemt pareizus un informētus lēmumus, kas atbilst to riska stratēģijai un vēlmei uzņemties risku.
53. ART emitentiem jāizstrādā integrēta un uzņēmumu aptveroša riska kultūra, pamatojoties uz pilnīgu izpratni un visaptverošu skatījumu uz riskiem, kuriem tie ir vai var būt pakļauti, tostarp VSP riskiem, riskiem aktīvu turētājiem, tirgiem, operacionālajiem riskiem, ML-FT riskiem, likviditātes riskiem un riskiem, kas saistīti ar rezerves aktīvu ieguldījumiem, riskiem pašam ART emitentam, un uz to, kā tie tiek pārvaldīti, ņemot vērā ART emitenta riska toleranci un interešu konfliktus, kas var rasties kriptotehnoloģiju ekosistēmas dalībnieku savstarpējās saiknes dēļ.
54. ART emitentiem jāizstrādā riska kultūra, izmantojot politikas, saziņu un darbinieku apmācību par ART emitenta darbībām, stratēģiju un riska profilu, un jāpielāgo šī saziņa un darbinieku apmācība tā, lai ņemtu vērā darbinieku pienākumus attiecībā uz riska uzņemšanos un riska pārvaldību.
55. Darbiniekiem jābūt pilnībā informētiem par pienākumiem riska pārvaldības jomā. Riska pārvaldību nevajadzētu īstenot tikai riska speciālistiem vai iekšējās kontroles funkciju struktūrai. Darbības jomām vai nodaļām, ko pārrauga vadības struktūra, jābūt primāri atbildīgām par risku pārvaldību ikdienā saskaņā ar ART emitenta politikām, procedūrām un kontroles pasākumiem, ņemot vērā ART emitenta riska toleranci un vēlmi uzņemties risku.
56. Stingrā riska kultūrā būtu jāiekļauj, bet ne obligāti jāaprobežojas ar šādiem elementiem:
 - a. Vadības nostādne — vadības struktūrai jābūt atbildīgai par emitenta pamatvērtību un sagaidāmās rīcības noteikšanu un paziņošanu. Tās locekļu uzvedībai jāatbilst šīm vērtībām. Vadības struktūrai, tostarp personām, kuras pilda pamatfunkcijas, jāsekmē darbinieku informēšana iestādes iekšienē par pamatvērtībām un sagaidāmo rīcību. Darbiniekiem jārikojas saskaņā ar visiem spēkā esošajiem likumiem un noteikumiem

un laikus jāziņo augstākā līmenī par novēroto neatbilstību emitenta iekšienē vai ārpus tā (piemēram, trauksmes celšana, ziņojot kompetentajai iestādei).

- b. Pārskatatbildība — attiecīgajiem darbiniekiem visos līmeņos jāzina un jāizprot ART emitenta pamatvērtības tādā mērā, kādā tas vajadzīgs viņu pienākumu veikšanai: emitenta riska tolerance un vēlme uzņemt risku. Viņiem jāspēj pildīt savus pienākumus un jāapzinās, ka viņi būs atbildīgi par darbībām, kas saistītas ar ART emitenta vēlmi uzņemt risku.
- c. Efektīva saziņa un apstrīdēšana — pareizai riska kultūrai jāsekmē atklātas saziņas un efektīvas apstrīdēšanas vide, kurā lēmumu pieņemšanas procesi veicina plašu viedokļu klāstu, ļauj pārbaudīt esošo praksi, stimulē darbinieku konstruktīvi kritisku attieksmi un veicina atklātas un konstruktīvas iesaistīšanās vidi visā organizācijā.
- d. Stimuli — atbilstošiem stimuliem jābūt ar būtisku nozīmi, saskaņojot uzvedību riska uzņemšanās jomā ar ART emitenta riska profilu un ilgtermiņa interesēm, jo īpaši attiecībā uz nozīmīgu ART emitentiem.

8. Korporatīvās vērtības un rīcības kodekss

- 57. Vadības struktūrai būtu jāizstrādā, jāpieņem, jāievēro un jāveicina augsti ētiskie un profesionālie standarti, ņemot vērā ART emitenta konkrētās vajadzības un iezīmes, un jānodrošina minēto standartu ieviešana (pieņemot rīcības kodeksu vai citu līdzīgu instrumentu). Tai arī jāpārtrauga, kā darbinieki ievēro šos standartus. Attiecīgā gadījumā vadības struktūra var pieņemt un ieviest ART emitenta grupas līmeņa standartus vai kopīgos standartus, ko nosaka profesionālās asociācijas vai citas saistītas organizācijas.
- 58. ART emitentiem jānodrošina, lai darbinieki netiktu diskriminēti sava dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālās izcelsmes, ģenētisko īpatnību, valodas, reliģijas vai pārliecības, politisko vai jebkuru citu uzskatu, piederības nacionālai minoritātei, īpašuma, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ.
- 59. Nozīmīgu ART emitentu politikai jābūt dzimumneitrālai¹⁰. Tas ietver, bet neaprobežojas tikai ar atalgojumu, darbā pieņemšanas politiku, karjeras attīstību un pēctecības plāniem, piekļuvi apmācībai un spēju pieteikties iekšējām vakancēm. ART emitentiem jānodrošina vienlīdzīgas iespējas¹¹ visiem darbiniekiem neatkarīgi no viņu dzimuma, tostarp attiecībā uz karjeras perspektīvām, un jācenšas uzlabot nepietiekami pārstāvētā dzimuma pārstāvību vadības struktūras amatos. Nozīmīgu ART emitentiem jāuzrauga vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirības tendences.

¹⁰ Sk. RTS par pārvaldības kārtības minimālo saturu attiecībā uz nozīmīgu ART emitentu atalgojuma politiku saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 45. panta 7. punkta a) apakšpunktu.

¹¹ Sk. arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Direktīvu 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos.

60. Īstenotajiem standartiem jābūt vēršiem uz to, lai uzlabotu ART emitenta stabilas pārvaldības kārtību un samazinātu riskus, kuriem uzņēmums ir pakļauts, jo īpaši operacionālos un reputācijas riskus, kuri var būtiski nelabvēlīgi ietekmēt ART emitenta rentabilitāti un ilgtspējību, radot pamatu naudassodiem, tiesvedības izdevumiem, kompetento iestāžu noteiktiem ierobežojumiem, citām finansiālām sankcijām un kriminālsodiem, kā arī zīmola vērtības un patērētāju uzticības zudumam.
61. Vadības struktūrai ir jābūt skaidrai un dokumentētai politikai, kā šie standarti būtu jāievēro. Ar minētajām politikām:
- a. jāatgādina darbiniekiem, ka visas ART emitenta darbības veicamas saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem un emitenta korporatīvajām vērtībām;
 - b. jāveicina riska apzināšanās ar stingras riska kultūras starpniecību saskaņā ar IV sadaļas 7. iedaļu, paužot vadības struktūras pārliecību, ka darbības nepārsniegs noteikto vēlmi uzņemt risku un ierobežojumus, ko noteicis ART emitents, kā arī attiecīgos darbinieku pienākumus;
 - c. jānosaka principi un jāsniedz piemēri attiecībā uz pieņemamu un nepieņemamu rīcību, kas jo īpaši saistīta ar nepatiesu ziņu sniegšanu par finansēm un pārkāpumiem, ekonomisko un finanšu noziedzību, tostarp, bet ne tikai krāpšanu, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un teroristu finansēšanu (NILL/TF), pretmonopola praksi, finanšu sankcijām, kukuļošanu un korupciju, tirgus manipulāciju, maldinošu pārdošanu un citiem patērētāju aizsardzības jomas tiesību aktu pārkāpumiem, nodokļu pārkāpumiem, kas izdarīti tieši vai netieši;
 - d. jāizskaidro tas, ka tiek gaidīts, lai darbinieki papildus tiesību aktu un normatīvo prasību un iekšējo politiku ievērošanai izturētos ar cieņu un godaprātu un pildītu savus pienākumus ar pienācīgu prasmi, rūpību un uzcītību; un
 - e. jānodrošina tas, ka darbinieki ir informēti par iespējamajiem iekšējiem un ārējiem disciplinārsodiem, tiesvedību un sankcijām, kas tiks piemērotas par nepareizu un nepieņemamu uzvedību.
62. ART emitentiem jāuzrauga šo standartu ievērošana un jānodrošina darbinieku informētība, piemēram, rīkojot apmācības.

V sadaļa. Iekšējās kontroles sistēma un mehānismi

9. Iekšējās kontroles sistēma

63. ART emitentiem jāveido un jāuztur kultūra, kas veicina pozitīvu attieksmi pret riska kontroli un atbilstību emitenta iestādē, un stabila un visaptveroša iekšējās kontroles sistēma. Šīs sistēmas ietvaros ART emitentu darbības jomām jābūt atbildīgām par to risku pārvaldīšanu, ko tās rada ar savu darbību, un tām ir jāievieš kontroles pasākumi, kas tiecas nodrošināt atbilstību iekšējām un ārējām prasībām. ART emitentiem kā šīs sistēmas daļai jāizveido pastāvīga un efektīva iekšējās kontroles funkcija ar atbilstošām un pietiekamām pilnvarām, lielumu un piekļuvi vadības struktūrai, lai tā spētu izpildīt savus uzdevumus, un riska pārvaldības sistēma. Ja tas ir samērīgi, ņemot vērā I sadaļā uzskaitītos kritērijus, ART emitentiem jābūt arī iekšējās riska pārvaldības un audita funkcijai. Jebkurā gadījumā ART emitentam jāievieš atbilstoša riska pārvaldības un audita politika un procedūras.
64. Attiecīgo ART emitentu iekšējās kontroles sistēma katrā gadījumā atsevišķi jāpielāgo to darbības īpatnībām, sarežģītībai un saistītajiem riskiem, ņemot vērā arī grupas vajadzības. Attiecīgajam ART emitentam jāorganizē nepieciešamās informācijas apmaiņa tādā veidā, lai nodrošinātu katras vadības struktūras, darbības jomas un iekšējās vienības, tostarp katras iekšējās kontroles funkciju struktūras, spēju pildīt tās pienākumus.
65. Iekšējās kontroles sistēmai jāattiecas uz visu organizāciju, tostarp uz vadības struktūras pienākumiem un uzdevumiem, un uz visu darbības jomu un iekšējo vienību darbībām, tostarp uz iekšējās kontroles funkciju struktūrām, pakalpojumu sniedzēju, kas ir trešās personas, un izplatīšanas kanāliem.
66. ART emitenta iekšējās kontroles sistēmai jānodrošina:
- a. efektīvas un lietderīgas darbības, tostarp attiecībā uz ART emitēšanu;
 - b. atbilstoša risku, tostarp operacionālā riska un ar IKT saistītā riska, identificēšana, mērīšana un mazināšana saskaņā ar Regulu (ES) 2022/2554;
 - c. iekšēji un ārēji paziņotās finanšu un nefinanšu informācijas drošums;
 - d. pareizas administratīvās un grāmatvedības uzskaites procedūras; un
 - e. atbilstība tiesību aktiem, noteikumiem, uzraudzības prasībām un ART emitenta iekšējām politikām, procesiem, noteikumiem un lēmumiem.

10. Iekšējās kontroles sistēmas ieviešana

67. Vadības struktūrai jāatbild par iekšējās kontroles sistēmas, procesu un mehānismu piemērotības un efektivitātes nodrošināšanu un uzraudzību, kā arī par visu darbības jomu un iekšējo vienību pārraudzību, tostarp attiecībā uz iekšējās kontroles struktūrām (piemēram, atbilstības uzraudzības, riska pārvaldības un iekšējā audita struktūrām, ja tādas ir). ART emitentiem jāizstrādā, jāuztur un regulāri jāatjaunina atbilstošas rakstveida iekšējās kontroles politikas, mehānismi un procedūras, kas jāapstiprina vadības struktūrai. Ja riska pārvaldības funkcija nav izveidota, vadības struktūrai jābūt atbildīgai par atbilstošu riska pārvaldības procedūru un politiku izstrādi, atjaunināšanu un uzraudzību.
68. ART emitentam jābūt skaidram, pārredzamam un dokumentētam lēmumu pieņemšanas procesam un skaidram pienākumu un pilnvaru sadalījumam iekšējās kontroles sistēmā, tostarp darbības jomās, iekšējās vienībās un iekšējās kontroles funkciju struktūrās.
69. ART emitentam jāinformē visi darbinieki par šīm politikām, mehānismiem un procedūrām, un tas ir jā dara katru reizi, kad notiek būtiskas izmaiņas.
70. Iekšējās kontroles funkciju struktūrām to attiecīgajās kompetences jomās būtu jāpārbauda, vai iekšējās kontroles sistēmā izstrādātās politikas, mehānismi un procedūras tiek pareizi ieviestas.
71. Iekšējās kontroles struktūrām regulāri jāiesniedz vadības struktūrai rakstveida ziņojumi par nerezultatīvu riska darījumu pārvaldību, kuros uzsvērti galvenie konstatētie trūkumi. Šajos ziņojumos attiecībā uz katru jaunu konstatēto būtisko trūkumu jānorāda attiecīgie saistītie riski, ietekmes novērtējums, ieteikumi un korektīvie pasākumi. Vadības struktūrai savlaicīgi un efektīvi jāpārliedz par iekšējās kontroles funkciju konstatējumiem un jāpieprasa piemērotas korektīvās darbības. Jāizveido formāla pārraudzības procedūra attiecībā uz konstatējumiem un veiktajiem korektīvajiem pasākumiem.

11. Riska pārvaldības sistēma

72. Vispārējās iekšējās kontroles sistēmas kontekstā ART emitentiem jābūt izveidotai visaptverošai emitenta mēroga riska pārvaldības sistēmai, kas aptver visas to darbības jomas un iekšējās vienības, tostarp iekšējās kontroles funkcijas, pilnībā atzīstot visu to riska darījumu ekonomisko būtību, tostarp riskus, ko ART emitents rada sev, aktīvu turētājiem, operacionālos riskus un riskus, kas izriet no aktīvu rezerves.
73. Riska pārvaldības sistēmai būtu jāļauj ART emitentam pieņemt pilnībā pamatotus lēmumus par visiem riskiem, kuriem tas ir vai varētu būt pakļauts, tostarp IKT riskiem saskaņā ar Regulu (ES) 2022/2554 (DORA)¹² un 12. iedaļu. Riska pārvaldības sistēmai jāietver visi riski, tostarp faktiskie riski un nākotnes riski, kuriem ART emitents varētu būt pakļauts. Darbības jomās riski

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes 2022. gada 14. decembra Regula (ES) 2022/2554 par finanšu sektora digitālo darbības noturību: [Publikāciju birojs \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R2554)

jāizvērtē augšupēji un lejupēji, tostarp, izmantojot konsekventu terminoloģiju un salīdzināmu metodiku visā ART emitentā, kā arī konsolidētā līmenī. Visi būtiskie riski ir jāiekļauj riska pārvaldības sistēmā, pienācīgi ņemot vērā gan finanšu, gan nefinanšu riskus, tostarp koncentrācijas, operacionālos, IKT, reputācijas, juridiskos, darbības un VSP riskus. Jāņem vērā arī kredītrisks, tirgus risks, koncentrācijas risks un likviditātes risks, kas izriet no aktīvu rezerves.

74. ART emitenta riska pārvaldības sistēmā jāiekļauj politikas, procedūras, riska ierobežojumi un riska kontroles pasākumi, kas nodrošina atbilstošu, savlaicīgu un pastāvīgu risku apzināšanu, mērīšanu vai novērtēšanu, uzraudzību, pārvaldību, mazināšanu un ziņošanu darbības jomas, iekšējās vienības, emitenta un grupas līmenī, ja rodas šāda nepieciešamība.
75. ART emitenta riska pārvaldības sistēmai jāpiedāvā konkrēti norādījumi par tā stratēģiju īstenošanu. Attiecīgā gadījumā šiem norādījumiem jānosaka un jāuztur iekšējie ierobežojumi, kas atbilst emitenta riska tolerancei un vēlmei uzņemties risku un ir samērojami ar tā pareizu darbību, finansiālo spēku, kapitāla bāzi un stratēģiskajiem mērķiem. ART emitenta riska profils jā saglabā noteiktajās robežās. Riska pārvaldības sistēmai būtu jānodrošina, ka, rodoties riska ierobežojumu pārkāpumiem, var izmantot definētu procesu šo pārkāpumu ziņošanai augstākā līmenī un risināšanai ar piemērotu turpmākās rīcības procedūru.
76. Riska pārvaldības sistēmai jābūt pakļautai neatkarīgai iekšējai pārbaudei, piemēram, tādai, ko veic iekšējā audita funkcija, un tā regulāri jāpārvērtē, ņemot vērā ART emitenta riska toleranci un vēlmi uzņemties risku.
77. Jāizveido regulāri un pārskatāmi ziņošanas mehānismi, lai vadības struktūra un visas attiecīgās ART emitenta struktūrvienības saņemtu ziņojumus savlaicīgi, precīzi, kodolīgi, saprotami un jēgpilnā veidā un varētu dalīties ar būtisku informāciju par risku apzināšanu, mērīšanu vai novērtēšanu, uzraudzību un pārvaldību. Ziņošanas sistēmai jābūt pareizi izveidotai un dokumentētai.
78. Efektīva saziņa un informētība par riskiem un riska stratēģiju ir būtiska visam riska pārvaldības procesam, tostarp pārskatīšanas un lēmumu pieņemšanas procesiem, un tā palīdz novērst lēmumus, kas var neapzināti palielināt risku. Efektīva ziņošana par risku ietver pareizo iekšējo izvērtēšanu un riska stratēģijas un attiecīgo riska datu ziņošanu gan horizontāli visā ART emitentā, gan vadības ķēdē augšupējā un lejupējā virzienā.

12. Operacionālā riska pārvaldība un operacionālā noturība

79. ART emitentam ir jābūt atbilstošai operacionālā riska pārvaldības sistēmai un operacionālās noturības sistēmai. Tas ietver efektīvu politiku un procesus, lai:
 - a. savlaicīgi identificētu, novērtētu, analizētu, uzraudzītu, ziņotu un mazinātu operacionālo risku; un

- b. identificētu un aizsargātu sevi no apdraudējumiem un iespējamām neveiksmēm, reaģētu un pielāgotos, kā arī atgūtos un mācītos no traucējošiem notikumiem, lai mazinātu to ietekmi uz kritiski svarīgu vai nozīmīgu funkciju nodrošināšanu¹³.
80. ART emitenta vadības struktūrai kā daļa no riska pārvaldības sistēmas jāapstiprina stratēģijas, politikas un procesi operacionālā riska un operacionālās noturības pārvaldībai, tostarp vēlme uzņemt risku attiecībā uz operacionālā riska sistēmu un riska tolerance kritiski svarīgu vai būtisku funkciju traucējumu gadījumā¹⁴. Šīs stratēģijas, politikas un procesi ir periodiski jāpārskata un attiecīgi jāatjaunina.
81. Vadības struktūra nodrošina, ka šīs politikas un procesi tiek efektīvi īstenoti, pilnībā integrēti ART emitenta vispārējā riska pārvaldības sistēmā, tostarp attiecībā uz risku saistībā ar trešo personu struktūru izmantošanu, un par tiem tiek efektīvi informēti attiecīgie darbinieki.
82. ART emitentam skaidri jānosaka atbildība par operacionālā riska un operacionālās noturības novērtēšanas un pārvaldības sistēmu.
83. ART emitentam jāidentificē savi riska darījumi ar operacionālo risku, jāizseko attiecīgie operacionālā riska dati, tostarp dati par būtiskiem zaudējumiem, un jāveic iespējamo scenāriju analīze.
84. ART emitentam jāidentificē kritiski svarīgās darbības saskaņā ar operatīvās noturības pieeju un jāizveido cilvēku, tehnoloģiju, procesu, datu, iekārtu, trešo pušu, tostarp grupas iekšējo struktūru, un to savstarpējo saikņu un savstarpējās atkarības karte, kas ir nepieciešama kritiski svarīgu vai būtisku funkciju nodrošināšanai parastā darbības režīmā un traucējumu gadījumā.
85. Operacionālā riska un darbības noturības pārvaldības sistēmai jāveic regulāras pārbaudes, ko veic iekšējie vai ārējie revidenti, kuriem ir šādu pārbažu veikšanai nepieciešamās zināšanas. Operacionālā riska pārvaldības sistēmai un darbības noturības sistēmai jābūt strukturētai ar pietiekamiem un atbilstošiem cilvēkresursiem un tehniskajiem resursiem. ART emitenta operacionālā riska novērtēšanas sistēmai un darbības noturības sistēmai jābūt pilnībā integrētai emitenta riska pārvaldības sistēmā.
86. Ir jāievieš vadības struktūrai sniedzamo ziņojumu sistēma, kas nodrošina atbilstošus operacionālā riska un operacionālās darbības ziņojumus no attiecīgajām ART emitenta funkcijām. ART emitentam attiecīgā gadījumā jāievieš procedūras, lai nekavējoties veiktu attiecīgus pasākumus.
87. ART emitentam jānosaka un jānovērtē ART emitenta darbībām, procesiem un sistēmām raksturīgais operacionālais risks, lai pārlicinātos, ka raksturīgie riski ir labi izprasti.

¹³ Bāzeles Banku uzraudzības komitejas "Darbības noturības principi", 2021. gada marts, <https://www.bis.org/bcbs/publ/d516.pdf>

¹⁴ Riska tolerance traucējumu gadījumā ir traucējumu līmenis saistībā ar jebkāda veida operacionālo risku, ko emitents ir gatavs pieņemt, ņemot vērā virkni nopietnu, bet ticamu scenāriju.

88. Ņemot vērā I sadaļu par proporcionalitātes principa piemērošanu, ART emitentam jāidentificē, jāanalizē un jānovērtē virkne scenāriju, tostarp zemas varbūtības un augstas smaguma pakāpes gadījumi, no kuriem daži varētu radīt nopietnus operacionālā riska zaudējumus. Scenārija analīzē izmantotie ievaddati ietver attiecīgos iekšējos un ārējos datus par zaudējumiem, informāciju no pašnovērtējumiem, ekspertu atzinumu, iekšējās kontroles sistēmu, uz nākotni vērstus rādītājus, pamatfaktoru analīzi un attiecīgā gadījumā procesa sistēmu. Scenāriju analīzes process jāizmanto, lai izstrādātu iespējamo notikumu seku virkni, tostarp ietekmes novērtējumus riska pārvaldības vajadzībām, papildinot citus rīkus, kas balstīti uz vēsturiskiem datiem vai pašreizējiem riska novērtējumiem.
89. Ņemot vērā I sadaļu, ART emitenti var izmantot kvalitatīvas riska novērtēšanas pieejas, nozīmīgu ATR emitentiem jāizmanto sarežģītāka pieeja, ietverot, ja iespējams, datu par iekšējiem un ārējiem zaudējumiem izmantošanu, lai iegūtu informāciju scenāriju analīzei.

12.1. Jauna produkta, sistēmas un procesa apstiprināšana

90. ART emitentam jāievieš politika un procedūras jaunu produktu, procesu un sistēmu novērtēšanai un apstiprināšanai, tostarp attiecībā uz jaunu ART emisiju un saistītiem procesiem un sistēmām.
91. Apstiprināšanas procesā jāņem vērā visi riski, tostarp juridiskie un IKT riski, kas saistīti ar jaunu produktu laišanu tirgū un jaunu procesu un sistēmu ieviešanu, un jāietver riski, kas saistīti ar cilvēkiem, procesiem, sistēmām un ārējiem notikumiem.
92. Apstiprināšanas procesā jāņem vērā arī ietekme uz kritiski svarīgu vai būtisku funkciju veikšanu un to savstarpējo saistību un savstarpējo atkarību, kā arī izmaiņas ART emitentu operacionālā riska profilā, tostarp izmaiņas ar esošajiem produktiem vai darbībām saistītā riska, nepieciešamās iekšējās kontroles, riska pārvaldības procesos un riska mazināšanā.
93. ART emitentam jānodrošina ar jauniem produktiem, sistēmām un procesiem saistīto risku attīstības novērtējums laika gaitā visā produkta, darbību vai pakalpojumu dzīves ciklā.
94. ART emitentiem saskaņā ar V sadaļu arī attiecībā uz jauniem produktiem, procesiem un sistēmām būtu jāizveido stingra iekšējās kontroles sistēma, lai nodrošinātu, ka ART emitents veic efektīvas un lietderīgas darbības, aizsargā aktīvu rezerves, sagatavo ticamu informāciju un ievēro piemērojamos tiesību aktus un noteikumus.

12.2. IKT riska pārvaldība

95. ART emitentiem jāizveido IKT riska pārvaldības sistēma saskaņā ar Regulas (ES) 2022/2554 prasībām. Šajā sakarā ART emitentiem jāievieš iekšējās pārvaldības un kontroles sistēma, kas nodrošina efektīvu un piesardzīgu IKT risku pārvaldību, lai sasniegtu augstu digitālās darbības noturības līmeni.¹⁵

12.3. Vienošanās ar trešo personu vienībām par aktīvu rezerves pārvaldīšanu, rezerves aktīvu ieguldīšanu, rezerves aktīvu glabāšanu vai aktīviem piesaistītu žetonu izplatīšanu sabiedrībai

96. ART emitenta vadības struktūrai, kas ir noslēgusi vienošanos ar trešo personām par aktīvu rezerves pārvaldīšanu, rezerves aktīvu ieguldīšanu, rezerves aktīvu glabāšanu vai attiecīgā gadījumā aktīviem piesaistītu žetonu izplatīšanu sabiedrībai vai plāno noslēgt šādu vienošanos, būtu jāapstiprina, regulāri jāpārskata un jāatjaunina politika par prasībām attiecībā uz šo trešo personu darbības uzticamību un jānodrošina to īstenošana individuāli un attiecīgā gadījumā grupas līmenī.

97. Šajā politikā ir jāiekļauj trešo personu izmantošanas kārtības dzīves cikla galvenie posmi un jānosaka principi, pienākumi un procesi attiecībā uz trešo personu izmantošanu. Jo īpaši ar šo politiku ir jāaptver vismaz:

- a. vadības struktūras atbildība, tostarp attiecīgā gadījumā tās iesaiste lēmumu pieņemšanā;
- b. darbības joma, iekšējās kontroles funkcijas un citu personu iesaiste saistībā trešo personu izmantošanas kārtību;
- c. trešo pušu pasākumu plānošana un strukturēšana, tostarp uzņēmējdarbības prasību noteikšana attiecībā uz trešo pušu izmantošanu;
- d. riska identificēšana, novērtēšana un pārvaldība saskaņā ar 11. iedaļu;
- e. pienācīgas potenciālo trešo personu pārbaudes;
- f. politika un procedūra interešu konfliktu identificēšanai, novēršanai, pārvaldībai un atklāšanai saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 32. pantu;
- g. darbības nepārtrauktības plānošanas un pārtraukšanas stratēģijas, lai nodrošinātu ART emitenta darbības noturību trešās personas maksātnespējas vai darbības traucējumu gadījumā, kas ietekmē kritiski svarīgo funkciju nodrošināšanu. ART

¹⁵ Sk. Regulu (ES) 2022/2554, OV L 333, 27.12.2022., 1.–79. lpp.

emitenta darbības nepārtrauktības un apturēšanas plānos jānovērtē tas, vai trešās personas pakalpojumi, ko ART emitents izmanto kritiski svarīgu darbību veikšanai, ir aizstājami, kā arī jānovērtē citas dzīvotspējīgas alternatīvas, kas var veicināt ART emitenta darbības noturību trešās personas darbības pārtraukuma gadījumā, piemēram, darbības veikšanu turpina veikt pats ART emitents ;

- h. jaunu pasākumu kārtības apstiprināšanas vienošanās;
- i. šo vienošanos īstenošana, uzraudzība un pārvaldība, tostarp trešo pušu darbības nepārtraukta novērtēšana, lai nodrošinātu, ka attiecības joprojām atbilst ART emitenta riska tolerancei un vēlmei uzņemt risku attiecībā uz kritisko darbību un pamatdarbības jomu traucējumiem;
- j. procedūras, saskaņā ar kurām trešās personas paziņo par vienošanās izmaiņām un reaģē uz tām;
- k. neatkarīga pārskatīšana un audits attiecībā uz atbilstību tiesību aktu un regulatīvajām prasībām un politikas nostādņēm;
- l. atjaunošanas procesi attiecībā uz vienošanos ar trešajām pusēm;
- m. dokumentācija un lietvedība; un
- n. izejas stratēģijas un izbeigšanas procesi, tostarp prasība par dokumentētu izejas plānu ar trešo pusi par katru vienošanos, ja šāda izeja uzskatāma par iespējamu, ņemot vērā iespējamus pakalpojumu pārtraukumus vai vienošanās neparedzētu izbeigšanu.

98. ART emitentiem saskaņā ar 12. iedaļu jānovērtē ar trešajām pusēm noslēgto vienošanos iespējamā ietekme uz to operacionālo risku un darbības noturību un jāņem vērā novērtējuma rezultāti, pieņemot lēmumu par to, vai funkcija būtu jāveic trešai personai, un jāveic attiecīgi pasākumi, lai izvairītos no nepamatotiem papildu operacionālajiem riskiem pirms šo vienošanos noslēgšanas.

99. Veicot riska novērtējumu, ART emitentam jāņem vērā arī ierosinātās vienošanās paredzamie ieguvumi un izmaksas, tostarp jāizsver visi riski, kurus var samazināt vai pārvaldīt labāk, salīdzinot ar riskiem, kas var rasties ierosinātās vienošanās rezultātā, ņemot vērā vismaz pasākumus, ko īsteno ART emitents un pakalpojumu sniedzējs, lai pārvaldītu un mazinātu šos riskus.

100. Veicot riska novērtējumu pirms paļaušanās uz trešo pusi un trešās personas darbības pastāvīgās uzraudzības laikā, ART emitentam vismaz:

- a. jāidentificē un jāklasificē savas attiecīgās funkcijas un ar tām saistītie dati un sistēmas, lai noteiktu, vai tās ir sensitīvas un kritiskas un kādi aizsardzības pasākumi ir vajadzīgi;

- b. jāveic rūpīga uz risku balstīta analīze par funkcijām un saistītajiem datiem un sistēmām, ko paredz šī vienošanās, un jānovērtē iespējamie riski, jo īpaši operacionālie riski, tostarp juridiskie, IKT, atbilstības un reputācijas riski, kā arī uzraudzības ierobežojumi attiecībā uz valstīm, kurās pakalpojumi tiek nodrošināti vai var tikt nodrošināti;
 - c. jāapsver ģeogrāfiskās atkarības un saistīto risku pārvaldība. Šie riski var būt saistīti ar ekonomisko, finanšu, politisko, tiesisko un normatīvo vidi jurisdikcijā(-ās), kurā(-ās) tiks sniegts attiecīgais pakalpojums.
101. Pirms vienošanās noslēgšanas ar trešo pusi un ņemot vērā riskus, tostarp operacionālos riskus un darījuma partnera risku, ART emitentiem savā atlases un novērtēšanas procesā jānodrošina, ka trešā persona ir piemērota.
102. ART emitentiem ir jāpārlicinās, vai pakalpojumu sniedzējam ir laba uzņēmējdarbības reputācija, pienācīgas un pietiekamas spējas, kompetence, resursi (piemēram, cilvēku, IT, finanšu), organizatoriskās struktūras un vajadzības gadījumā – paredzētā(-ās) regulatīvā(-ās) atļauja(-as) vai reģistrācija(-as), lai īstenotu kritiski svarīgu vai nozīmīgu funkciju uzticamā un profesionālā veidā, izpildot savas saistības visā līguma projekta laikā.
103. Papildu faktori, kas jāņem vērā, veicot uzticamības pārbaudi, ir šādi, bet ne tikai:
- a. uzņēmējdarbības modelis, būtība, mērogs, sarežģītība, finanšu stāvoklis, īpašumtiesību un grupu struktūra;
 - b. attiecību ar trešo personu, kura sniedz pakalpojumus ART emitentam ilgtermiņā, novērtējuma rezultāti;
 - c. pakalpojuma un pakalpojuma sniedzēja aizstājamības līmenis, tostarp spēja izbeigt vienošanos ar trešo personu un vai nu pāriet pie cita pakalpojuma sniedzēja, vai arī atgriezt kritiski svarīgo pakalpojumu pašu uzņēmumā, vai šādas aizstājamības iespējamā ietekme uz ART emitenta kritiskajām funkcijām;
 - d. vai trešo personu uzrauga kompetentās iestādes.
104. ART emitentiem ir jāveic attiecīgi pasākumi, lai nodrošinātu pakalpojumu sniedzēju darbību atbilstoši to vērtībām un rīcības kodeksam.
105. ART emitentiem vienmēr jānodrošina, ka trešā persona, ko tie izmanto, lai izplatītu ART sabiedrībai, ievēro procedūras, kas nodrošina atbilstību pienākumiem attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas novēršanu saskaņā ar Direktīvu (ES) 2015/849 un attiecīgā gadījumā Regulu (ES) 2023/1113 par līdzekļu un konkrētu kryptoaktīvu pārvedumiem pievienoto informāciju. Trešai personai savās iekšējās kontroles sistēmās jānodrošina pastāvīga atbilstība pienākumiem attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas novēršanu saskaņā ar Direktīvu (ES) 2015/849 un

attiecīgā gadījumā Regulu (ES) 2023/1113 par līdzekļu un konkrētu kryptoaktīvu pārvedumiem pievienoto informāciju.

13. Iekšējās kontroles funkcijas

106. Iekšējās kontroles funkcijās jāietver efektīva un pastāvīga iekšējās atbilstības funkcija un, ja nepieciešams un ir samērīgi, ņemot vērā I sadaļā uzskaitītos kritērijus, jāietver arī riska pārvaldības funkcija un iekšējā audita funkcija. Ja ART emitenti neizveido un neuztur riska pārvaldības funkciju un iekšējā audita funkciju, tiem būtu jābūt iespējai pēc pieprasījuma pierādīt, ka iekšējās kontroles sistēmai pieņemtās un īstenotās politikas un procedūras efektīvi sasniedz tādu pašu rezultātu kā V sadaļā sniegtās pamatnostādnes.
107. Nozīmīgu ART emitenti tiek mudināti izveidot iekšējās riska pārvaldības un iekšējā audita funkcijas. Ja ART emitents nav izveidojis iekšējās riska pārvaldības funkciju (*RMF*) vai iekšējā audita funkciju (*IAF*), par šo funkciju veikšanu, kā noteikts šajās pamatnostādnēs, ir atbildīga vadības struktūra, kas var deleģēt operatīvos uzdevumus iekšēji vai ārēji pakalpojumu sniedzējam, kas ir trešā persona, piemēram, ārpalpojuma līguma veidā¹⁶.

13.1. Iekšējās kontroles funkciju struktūru vadītāji

108. Iekšējās kontroles funkciju struktūru vadītājiem būtu jānodrošina atbilstošs hierarhijas līmenis, kas piešķir kontroles funkciju struktūras vadītājam pietiekamas pilnvaras un autoritāti viņa pienākumu izpildei. Atbilstības un, ja ir izveidotas, riska pārvaldības un iekšējās audita funkciju struktūru vadītājiem jāsniedz ziņojumi un jābūt tieši pakļautiem vadības struktūrai, un viņu darbība jāizvērtē vadības struktūrai.
109. Vajadzības gadījumā iekšējās kontroles funkciju struktūru vadītājiem jāspēj piekļūt vadības struktūrai un tieši ziņot tai par to uzraudzības funkciju, lai paustu bažas un vajadzības gadījumā brīdinātu par uzraudzības funkcijas nodrošināšanu, ja konkrētas norises ietekmē vai var ietekmēt ART emitentu. Tam nevajadzētu iekšējās kontroles funkciju struktūru vadītājiem liegt iespēju ziņot, izmantojot arī parasto pārskatu sniegšanas kārtību.
110. ART emitentiem jāizveido dokumentēti procesi, kā amatā ieceļams iekšējās kontroles funkcijas struktūras vadītājs un kā viņš atbrīvojams no amata. Jebkurā gadījumā iekšējās kontroles funkciju struktūru vadītājus nevajadzētu atbrīvot no amata, pirms nav saņemts vadības struktūras kā uzraudzības funkcijas veicējas, ja tā ir izveidota, apstiprinājums.

13.2. Iekšējās kontroles funkciju struktūru neatkarība

111. Lai iekšējās kontroles funkciju struktūras varētu uzskatīt par neatkarīgām, jāizpilda šādi nosacījumi:

¹⁶ Atbilstības nodrošināšanas operatīvo uzdevumu uzticēšana ārpalpojumu sniedzējiem joprojām ir iespējama.

- a. to darbinieki neveic nekādus operatīvos uzdevumus, kas ietilpst iekšējās kontroles funkciju struktūras uzraudzības un kontroles jomā, ja vien netiek skaidri parādīts, ka, ņemot vērā I sadaļā uzskaitītos kritērijus proporcionalitātes principa piemērošanai, iekšējās kontroles funkciju struktūras ir joprojām efektīvas. Šādā gadījumā ART emitentiem jānovērtē, vai to iekšējās kontroles funkciju struktūru efektivitāte ir apdraudēta;
- b. vajadzības gadījumā tās ir organizatoriski nodalītas no darbībām, kuras šīm struktūrām jāuzrauga un jākontrolē;
- c. iekšējās kontroles funkciju struktūru darbinieku atalgojums nedrīkst būt atkarīgs no to darbību rezultātiem, kuras iekšējās kontroles funkciju struktūras uzrauga un kontrolē, un tam nevajadzētu arī nekā citādi apdraudēt darbinieku objektivitāti¹⁷.

13.3. Iekšējās kontroles funkciju struktūru resursi

112. Iekšējās kontroles funkciju struktūras būtu jānodrošina ar pietiekamiem resursiem. Ņemot vērā I sadaļā noteiktā proporcionalitātes principa piemērošanu, tām vajadzētu būt pietiekamam skaitam kvalificētu darbinieku ar atbilstošām prasmēm, zināšanām un pieredzi. Darbinieku kvalifikācija ir regulāri jāpaaugstina, un pēc vajadzības darbiniekiem jānodrošina apmācības.
113. Iekšējās kontroles funkciju struktūru rīcībā jābūt piemērotām IT sistēmām un IT atbalstam, nodrošinot piekļuvi iekšējai un ārējai informācijai, kas nepieciešama to pienākumu izpildei. Tām jānodrošina piekļuve visai nepieciešamajai informācijai par visām darbības jomām un attiecīgajiem riskam pakļautajiem meitasuzņēmumiem, galvenokārt tiem, kas var radīt emitentam būtiskus riskus.

14. Riska pārvaldības funkcija

114. Ja riska pārvaldības funkcija (jeb *RMF*) ir izveidota, tai jāaptver viss ART emitents. *RMF* struktūrai jānodrošina pietiekamas pilnvaras, lielums un resursi, ņemot vērā I sadaļā minētos proporcionalitātes kritērijus, lai ieviestu riska politikas un riska pārvaldības sistēmu, kā noteikts 11. iedaļā.
115. Vajadzības gadījumā *RMF* struktūrai jānodrošina tieša piekļuve vadības struktūrai kā uzraudzības funkcijas veicējai, ja tāda ir izveidota.
116. *RMF* struktūrai jānodrošina piekļuve visām darbības jomām un citām iekšējām vienībām, kuras var radīt riskus.

¹⁷ Sk. arī EBI pamatnostādnes par pareizu atalgojuma politiku, kas pieejamas: <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/remuneration/guidelines-on-sound-remuneration-policies>.

117. *RMF* struktūras darbiniekiem jābūt pietiekamām zināšanām, prasmēm un pieredzei attiecībā uz riska pārvaldības paņēmieniem un procedūrām, tirgiem un produktiem, un viņiem jānodrošina regulāras apmācības.
118. *RMF* struktūrai jābūt ART emitenta centrālajam organizatoriskajam elementam, kas strukturēts tā, lai varētu īstenot riska politikas un kontrolēt riska pārvaldības sistēmu. *RMF* struktūrai jāpilda galvenā loma, kas nodrošina efektīvu riska pārvaldības procesu izveidi pašā ART emitenta iestādē. *RMF* struktūrai aktīvi jāiesaistās visos svarīgajos riska pārvaldības lēmumos. *RMF* grupas ietvaros jāspēj sniegt visaptverošu skatījumu grupas līmenī par visiem riskiem un nodrošināt riska stratēģijas ievērošanu.
119. *RMF* struktūrai jānodrošina attiecīga neatkarīga informācija, analīze un ekspertu slēdzieni par riska ietekmi un konsultācijas par priekšlikumiem un riska lēmumiem, ko pieņem darbības jomas vai iekšējās vienības, un tai jāinformē vadības struktūra par to, vai šāda informācija un padomi atbilst ART emitenta riska profilam. *RMF* struktūra var ieteikt uzlabojumus riska pārvaldības sistēmā un korekcijas pasākumus, lai novērstu pārkāpumus attiecībā uz riska politikām, procedūrām un ierobežojumiem.

14.1. *RMF* struktūras loma riska stratēģijā un lēmumos

120. *RMF* struktūras iesaistei lēmumu pieņemšanas procesos būtu jānodrošina, ka riska apsvērumi tiek ņemti vērā pienācīgi. Tomēr atbildība par pieņemtajiem lēmumiem būtu jāsaglabā uzņēmuma vienībām, kas veic uzņēmējdarbību, un iekšējām vienībām un galīgā atbildība — vadības struktūrai.

14.2. *RMF* struktūras loma būtiskajās izmaiņās

121. Pirms tiek pieņemti lēmumi par būtiskām procesu vai sistēmu izmaiņām vai izņēmuma darījumiem, *RMF* struktūrai jāiesaistās šādu izmaiņu ietekmes uz ART emitentu novērtēšanā un par saviem konstatējumiem jāziņo tieši vadības struktūrai pirms lēmuma pieņemšanas.
122. *RMF* struktūrai jānovērtē, kā identificētie riski varētu ietekmēt ART emitenta spēju pārvaldīt savu riska profilu un riskus, kas saistīti ar aktīvu rezervi.

14.3. *RMF* nozīme risku apzināšanā, mērīšanā, novērtēšanā, pārvaldīšanā, mazināšanā, uzraudzībā un ziņošanā

123. *RMF* struktūrai jānodrošina, lai būtu ieviesta riska pārvaldības sistēma un lai attiecīgā ART emitenta *vienības* identificētu, novērtētu, mērītu, uzraudzītu, pārvaldītu un pienācīgi ziņotu par visiem riskiem.
124. *RMF* struktūrai jānodrošina, lai risku identificēšanas un novērtēšanas pamatā būtu ne tikai kvantitatīva informācija vai modeļa sniegtie rezultāti, bet lai tiktu ņemtas vērā arī kvalitatīvas pieejas. *RMF* struktūrai regulāri jāinformē vadības struktūra par pieņēmumiem, kas izmantoti riska modeļos un analizē, un to iespējamiem trūkumiem.
125. *RMF* struktūrai jānodrošina, lai darījumi ar saistītajām personām tiktu pārskatīti un lai tiktu identificēti un pienācīgi novērtēti riski, ko tie rada ART emitentam.
126. *RMF* struktūrai jānodrošina, lai uzņēmuma vienības, kas veic uzņēmējdarbību, vai iekšējās vienības efektīvi uzraudzītu visus apzinātos riskus.
127. *RMF* struktūrai regulāri jāuzrauga ART emitenta esošais riska profils un jāsalīdzina tas ar stratēģiskajiem mērķiem un vēlmi uzņemties risku, lai vadības struktūra kā vadības funkcijas veicēja varētu pieņemt lēmumus un vadības struktūra kā uzraudzības funkcijas veicēja varētu tos izvērtēt.
128. *RMF* struktūrai jāanalizē tendences un jākonstatē jauni vai gaidāmi riski un riska palielināšanās, ko izraisa mainīgie apstākļi un nosacījumi. Tai arī regulāri jāpārskata faktiskie riska rezultāti, salīdzinot tos ar iepriekšējām aplēsēm (t. i., jāveic retrospektīvā testēšana), lai novērtētu un uzlabotu riska novērtēšanas metožu un riska pārvaldības procesa precizitāti un efektivitāti.
129. *RMF* struktūrai jāizvērtē iespējas šos riskus mazināt. Ziņojot vadības struktūrai, jāpievieno arī priekšlikumi piemērotām riska mazināšanas darbībām.

14.4. *RMF* struktūras loma attiecībā uz vēlmi uzņemties risku un ierobežojumiem

130. *RMF* struktūrai neatkarīgi jāizvērtē vēlmes uzņemties risku vai ierobežojumu pārkāpumi. *RMF* struktūrai jāinformē attiecīgās uzņēmuma vienības, kas veic uzņēmējdarbību, vai iekšējās vienības un vadības struktūra, iesakot iespējamus novēršanas pasākumus. Ja pārkāpums ir būtisks, *RMF* struktūrai jāziņo tieši vadības struktūrai kā uzraudzības funkcijas veicējai, neskarot *RMF* struktūras pienākumu ziņot arī citām iekšējām struktūrām

131. *RMF* struktūrai jāuzņemas pamatatbildība, nodrošinot, ka lēmums par tās ieteikumiem tiek pieņemts atbilstošā līmenī, lai to izpildītu attiecīgās uzņēmuma vienības, kas veic uzņēmējdarbību, un lai tas tiktu pienācīgi paziņots vadības struktūrai un riska komitejai, ja tāda ir izveidota.

14.5. Riska pārvaldības struktūras vadītājs

132. *RMF* struktūras, ja tāda ir izveidota, vadītājs ir atbildīgs par visaptverošas un saprotamas informācijas par riskiem iesniegšanu vadības struktūrai un tās konsultēšanu, lai šī struktūra varētu izprast ART emitenta vispārējo riska profilu. Ja nav izveidota neatkarīga funkcija, riska pārvaldības funkcijas vadītāja pienākumi jāuzņemas darbiniekiem, kuriem ir uzticētas riska pārvaldības procedūras, vai tieši vadības struktūras locekļiem.
133. *RMF* struktūras vadītājam jābūt pietiekami kompetentam, neatkarīgam un pietiekami augstā amatā, lai varētu apstrīdēt lēmumus, kas ietekmē ART emitenta pakļautību riskam. Ja *RMF* struktūras vadītājs nav vadības struktūras loceklis, ņemot vērā I sadaļā noteikto proporcionalitātes principu, ART emitentam jāieceļ amatā neatkarīgs *RMF* struktūras vadītājs, kurš neatbild par citām funkcijām un sniedz ziņojumus tieši vadības struktūrai. Ja nav samērīgi iecelt amatā personu, kura nodarbojas tikai ar *RMF* struktūras vadītāja pienākumu izpildi, ņemot vērā I sadaļā noteikto proporcionalitātes principu, šo funkciju var apvienot ar darbības atbilstības uzraudzības funkcijas struktūras vadītāja amatu vai arī to var pildīt kāds cits augstākā līmeņa vadītājs, ja vien starp veiktajiem uzdevumiem neveidojas interešu konflikts. Jebkurā gadījumā šai personai jābūt ar pietiekamām pilnvarām, augstā amatā un neatkarīgam (kā, piemēram, juridiskās nodaļas vadītājam).
134. *RMF* struktūras vadītājam jāspēj apstrīdēt lēmumus, ko pieņem emitenta vadība un vadības struktūra, un viņa iebildumu pamatojums oficiāli jādokumentē. Ja ART emitents vēlas piešķirt *RMF* struktūras vadītājam veto tiesības attiecībā uz lēmumiem (piemēram, attiecībā uz kredīta vai ieguldījumu lēmumu vai ierobežojuma noteikšanu), kas pieņemti par vadības struktūru zemākā līmenī, tam būtu jānorāda šādu veto tiesību darbības joma, eskalācijas vai pārsūdzības procedūras un vadības struktūras iesaistīšanas kārtība.
135. ART emitentam jāizveido pastiprināti procesi tādu lēmumu apstiprināšanai, par kuriem *RMF* struktūras vadītājs ir paudis negatīvu viedokli. Veicot uzraudzības funkciju, vadības struktūrai jābūt iespējai tieši sazināties ar *RMF* struktūras vadītāju par galvenajiem riska jautājumiem, tostarp par norisēm, kas var būt pretrunā ART emitenta riska stratēģijai un vēlmei uzņemt risku, un *RMF* struktūras vadītājam jābūt iespējai tieši ziņot vadības struktūrai par būtiskām bažām, kas tam radušās, pildot savu vadības funkciju.

15. Darbības atbilstības uzraudzības funkcija

136. ART emitentiem ir jāizveido pastāvīga un efektīva darbības atbilstības uzraudzības funkcijas struktūra, lai varētu pārvaldīt atbilstības risku, un jāieceļ amatā persona, kura atbild par šo funkciju visā vienībā (atbilstības uzraudzības funkcijas amatpersona).

137. Darbības atbilstības uzraudzības funkcijas amatpersonas lomu, ņemot vērā proporcionalitātes principu, kā izklāstīts I sadaļā, var apvienot ar *RMF* vadītāja lomu vai, ja nav samērīgi iecelt personu, kura pilda tikai šo funkciju, to var veikt cita vecākā amatpersona (piemēram, juridiskās nodaļas vadītājs), ja starp veiktajiem uzdevumiem nav interešu konflikta.
138. Darbības atbilstības uzraudzības funkcijas struktūras darbiniekiem jābūt pietiekamām zināšanām, prasmēm un pieredzei attiecībā uz atbilstības uzraudzības un ar to saistītajām procedūrām, un viņiem jānodrošina regulāras apmācības.
139. Vadības struktūrai kā uzraudzības funkcijas veicējai jāpārtrauga pareizi dokumentētas atbilstības politikas īstenošana un par to jāinformē visi darbinieki. ART emitentiem jāizveido process, lai regulāri novērtētu izmaiņas tiesību aktos un noteikumos, ko piemēro to darbībām.
140. Darbības atbilstības uzraudzības funkcijas struktūrai jākonsultē vadības struktūra par veicamajiem pasākumiem, lai nodrošinātu atbilstību spēkā esošajiem likumiem, prasībām, noteikumiem un standartiem, un tai jānovērtē iespējamā ietekme, ko jebkuras izmaiņas tiesiskajā vai normatīvajā vidē var radīt uz ART emitenta darbībām un darbības atbilstības sistēmu.
141. Darbības atbilstības uzraudzības funkcijas struktūrai jānodrošina atbilstības uzraudzība saskaņā ar strukturētu un pareizi definētu atbilstības uzraudzības programmu un atbilstības politikas ievērošana. Atbilstības uzraudzības funkcijas struktūrai jāsniedz ziņojumi vadības struktūrai un vajadzības gadījumā jāsaazinās ar *RMF* struktūru attiecībā uz ART emitenta darbības atbilstības risku un tā pārvaldīšanu. Darbības atbilstības uzraudzības funkcijas struktūrai un *RMF* struktūrai būtu jāsadarbojas un jāapmainās ar informāciju, ja tas nepieciešams attiecīgo uzdevumu izpildei. Atbilstības uzraudzības funkcijas struktūras konstatējumi vadības struktūrai un *RMF* struktūrai jāņem vērā lēmumu pieņemšanas procesos.
142. ART emitentam jāveic attiecīgi pasākumi pret iekšēju vai ārēju rīcību, kas atvieglo vai veicina krāpšanu vai citus finanšu noziegumus un disciplīnas pārkāpumus (piemēram, iekšējo procedūru pārkāpumus vai ierobežojumu pārkāpumus).

16. Iekšējā audita funkcija

143. Ja iekšējā audita funkcija (IAF) ir izveidota, tai jābūt neatkarīgai, ar pietiekamām pilnvarām, prestižu un resursiem. Jo īpaši ART emitentiem jānodrošina, lai IAF darbinieku kvalifikācija un IAF resursi, īpaši tās pārbaudes instrumenti un riska analīzes metodes, būtu atbilstoši ART emitenta lielumam un atrašanās vietai, kā arī to risku būtībai, lielumam un sarežģītībai, kuri saistīti ar ART emitenta uzņēmējdarbības modeli, darbībām, riska kultūru un vēlmi uzņemt risku.
144. IAF jābūt neatkarīgai no revidētajām darbībām. Tādēļ IAF nav apvienojama ar citām funkcijām.

145. Izmantojot uz risku balstītu pieeju, IAF neatkarīgi jāpārskata un jāsniedz objektīvs apstiprinājums par visu ART emitenta darbību un vienību, tostarp trešajām pusēm nodoto darbību, atbilstību ART emitenta politikām un procedūrām, kā arī ārējām regulatīvajām prasībām.
146. IAF nedrīkst iesaistīt konkrētu iekšējās kontroles politiku, mehānismu, procedūru vai riska ierobežojumu izstrādē, atlasē, noteikšanā vai īstenošanā. Tomēr tas neliedz vadības struktūrai kā vadības funkcijas veicējai lūgt iekšējā audita struktūras viedokli par jautājumiem, kas saistīti ar risku, iekšējās kontroles pasākumiem un atbilstību spēkā esošajiem noteikumiem.
147. IAF jāizvērtē, vai ART emitenta iekšējās kontroles sistēma, kas aprakstīta V sadaļā, ir efektīva un lietderīga. Jo īpaši IAF jāizvērtē:
- a. ART emitenta pārvaldības sistēmas atbilstība;
 - b. vai esošās politikas un procedūras arvien ir pietiekamas un atbilst juridiskajām un regulatīvajām prasībām, ART emitenta riska stratēģijai un vēlmei uzņemt risku;
 - c. procedūru atbilstība spēkā esošajiem likumiem un noteikumiem un vadības struktūras lēmumiem;
 - d. vai šīs procedūras ir pareizi un efektīvi ieviestas (piemēram, darījumu atbilstība, faktiski radītais riska līmenis utt.); un
 - e. veikto kontroles pasākumu un ziņojumu, ko iesniegušas uzņēmuma vienības (aizsardzības pirmā līnija) un riska pārvaldības un darbības atbilstības uzraudzības funkcijas struktūras, piemērotība, kvalitāte un efektivitāte.
148. IAF jo īpaši jāpārbauda to procesu integritāte, kas nodrošina ART emitenta riska kvantitatīvās noteikšanas metožu un paņēmieni, tostarp modeļu, uzticamību. Tai arī jāizvērtē kvalitatīvo riska apzināšanas un novērtēšanas rīku kvalitāte un izmantošana un veiktie riska mazināšanas pasākumi.
149. IAF jāpārskata balto grāmatu izstrādes procesu atbilstība, to apstiprināšana un procesi, kā ART tiek piedāvāti sabiedrībai.
150. IAF jābūt neierobežotai emitenta līmeņa piekļuvei visiem reģistrācijas ierakstiem, dokumentiem, informācijai un ēkām. Tajā jāiekļauj piekļuve vadības informācijas sistēmām un visu komiteju un lēmumu pieņemšanas struktūru sanāksmju protokoliem.
151. IAF jāievēro valsts un starptautiskie profesionālie standarti. Šeit minēto profesionālo standartu piemērs ir Iekšējo revidentu institūta noteiktie standarti.
152. Iekšējā audita darbs jāveic saskaņā ar audita plānu un detalizētu audita programmu, izmantojot uz risku balstītu pieeju.

153. Iekšējā audita plāns būtu jāizstrādā vismaz vienreiz gadā, pamatojoties uz ikgadēji noteiktiem iekšējā audita kontroles mērķiem. Iekšējā audita plāns būtu jāapstiprina vadības struktūrai.
154. Visiem audita ieteikumiem jāpiemēro oficiāla turpmākās rīcības procedūra attiecīgos vadības līmeņos, par tiem jāpaziņo ART emitenta vadības struktūrai, un tie jādara pieejami kompetentajai iestādei, lai nodrošinātu un ziņotu par to efektīvu un savlaicīgu izpildi.

VI sadaļa. Darbības nepārtrauktības vadība

155. Neskarot piemērojamās prasības saskaņā ar DORA, ART emitentiem, īstenojot savu darbības nepārtrauktības politiku un plānus, kas izstrādāti saskaņā ar Regulas (ES) 2023/1114 34. panta 9. punktu, ir jāizveido stabila darbības nepārtrauktības pārvaldība un reaģēšanas un seku novēršanas plāni, lai nodrošinātu to spēju pastāvīgi darboties, pārvaldītu incidentus, kas varētu traucēt kritiski svarīgu darbību veikšanai saskaņā ar ART emitenta vēlmi uzņemt risku un toleranci traucējumu gadījumā, un lai ierobežotu zaudējumus un pakalpojumu sniegšanas traucējumus nopietnu darbības traucējumu gadījumā. ART emitenti var izveidot īpašu neatkarīgu darbības nepārtrauktības funkciju, ņemot vērā I sadaļā uzskaitītos proporcionalitātes kritērijus.
156. ART emitenta darbības pamatā ir vairāki kritiski svarīgi resursi (piemēram, IT sistēmas, tostarp mākoņpakalpojumi, komunikācijas sistēmas, pamatdarbinieki un ēkas). Darbības nepārtrauktības vadības mērķis ir samazināt darbības, finanšu, juridiskās, reputācijas un citas būtiskas ietekmes, ko rada katastrofa vai ilgstošs šo resursu piegādes pārtraukums, kas izraisa turpmākus traucējumus ART emitenta ikdienas darbībā. Lai samazinātu šādu incidentu iespējamību vai novirzītu to finansiālo ietekmi uz trešajām pusēm (piemēram, veicot apdrošināšanu), var plānot arī citus riska pārvaldības pasākumus.
157. Lai izstrādātu pareizu darbības nepārtrauktības vadības plānu, ART emitentam rūpīgi jāanalizē riska faktori un smagu darbības traucējumu iedarbība un jānovērtē (kvantitatīvi un kvalitatīvi) to potenciālā ietekme, veicot iekšējo un/vai ārējo datu un scenāriju analīzi. Šajā analīzē jāpārbauda ART emitenta spēja veikt kritiski svarīgas funkcijas darbības traucējumu gadījumā un jāaptver visas darbības jomas un iekšējās vienības, tostarp *RMF* struktūra vai riska pārvaldības procedūras, un jāņem vērā to savstarpējā atkarība. Analīzes rezultātiem jāsekmē ART emitenta atvēršanos prioritāšu un mērķu definēšana.
158. Pamatojoties uz iepriekš minēto analīzi, ART emitentam jāizstrādā:
- a. ārkārtas situāciju un darbības nepārtrauktības plāni, lai nodrošinātu ART emitenta pienācīgu reakciju uz ārkārtas situācijām un spēju nodrošināt kritiski svarīgas darbības un glabāt būtiskus datus, ja ir traucējumi tā parastajās uzņēmējdarbības procedūrās;

- b. atveseļošanas plāni attiecībā uz kritiski svarīgiem resursiem un kritiski svarīgām vai svarīgām funkcijām, lai atgūtos no traucējumiem un ļautu ART emitentam atbilstošā laikposmā atgriezties pie parastajām uzņēmējdarbības procedūrām. Jebkuram atlikušajam riskam, ko rada iespējamie darbības traucējumi, būtu jāatbilst ART emitenta vēlmei uzņemties risku;
 - c. attiecībā uz citām darbībām vai gadījumos, kad kritiski svarīgo pamatfunkciju nepārtrauktību nav iespējams nodrošināt, ART emitentiem jāievieš procedūras datu un funkciju savlaicīgai atjaunošanai un to darbības savlaicīgai atsākšanai.
159. Ārkārtas situāciju, darbības nepārtrauktības un atjaunošanas plāni būtu jādokumentē un rūpīgi jāīsteno. Dokumentācijai jābūt pieejamai darbības jomās, iekšējās vienībās un *RMF* struktūrā par risku pārvaldības procedūrām atbildīgajiem darbiniekiem, un šie dokumenti jāuzglabā sistēmās, kas ir fiziski nodalītas un viegli pieejamas ārkārtas situācijās. Būtu jānodrošina atbilstoša apmācība. Minētie plāni būtu regulāri jātestē un jāatjaunina. Jebkuras problēmas vai kļūmes, kas rodas testēšanas laikā, būtu jādokumentē un jāanalizē, attiecīgi pārskatot arī plānus.

VII sadaļa. Pārredzamība

160. Par stratēģijām, politikām un procedūrām būtu jāinformē visi ART emitenta iesaistītie darbinieki. Darbiniekiem jāizprot un jāievēro politikas un procedūras, kas saistītas ar viņu pienākumiem un uzdevumiem.
161. Arī vadības struktūrai jāinformē attiecīgie darbinieki un regulāri skaidrā un konsekventā veidā jāsniedz viņiem jaunākā informācija par ART emitenta stratēģijām un politikām vismaz tādā līmenī, kāds nepieciešams viņu konkrēto pienākumu izpildei. Šim nolūkam var izmantot rakstveida pamatnostādnes, rokasgrāmatas vai citus līdzekļus.